

I MAGO BÈ A LA KA MUN D'ON DIÑE KA LAKANALI LANINI KO LA

I don na sisan Italie, a le ye Erɔpu jamana dɔ ye.

Erɔpu jamanaw ye:

Erɔpu Jekulu jamana tɔnden 27: Ositarali, Beliziki, Bulgari, Kurawasi, Sipre, Cɛki, Dannimariki, Esitoni, Filandi, Faransi, Alimaɲi, Gerɛsi, Hongiri, Itali, Lativiya, Litiyoni, Likizanburu, Malita, Payiba, Polandi, Porotigali, Irilandi Jamana, Oromani, Silovaki, Siloveni, Esipaɲi, Suwedi ani

jamana 4 wɛrɛw: Isilandi, Layisesitayini, Norovezi ani Suwizerlandi.

KONKOW

Dijɛ ka lakanali ye mun ye (kalifayɔɔ)? 3

Kalifayɔɔ ɲinini taabolo ye mun ye? 4

➤ I ka kanboli tɔgɔseben ni bilali bɛ kɛ waati jumen ani yɔɔ jumen? 6

➤ Mun bena kɛ tɔgɔseben ni bilali waati la? -

➤ A taabolo ye mun ye ni a kɛra ko i ni denmisɛnw walima baliku dɔ nana min sirilen bɛ i la? -

➤ Jamana jumen bena i ka seben segesɛge? -

➤ I ka laɲini bena segesɛge cogo di? -

➤ I bena jaabi sɔɔ cogo di i ka dijɛ ka lakanali seben kan? -

I ka hakɛw ye jumɛnw ye? -

I ka wajibi kokɛtaw ye jumɛnw ye? -

Ni i ma i bɛn i ka wajibi kokɛtaw ma, o kɔlbɔw ye jumen ye? -

Jamana ɲɛmɔgɔw bɛ mago kɛrɛnkɛrɛnnɛnw jatɛminɛ cogo di? -

Furakeli segesɛgeli -

Ni i bɛ fɛ ka segin i ka jamana kɔɔ, mun bɛ kɛ? -

➤ DIÑE KA LAKANALI YE MUN YE?

I be se ka diñe ka lakanali jini ni i te se ka segin ka taa i ka jamana na ka sabu ke i sirannen be nimatɔɔɔ walima juguya seɓe farati ñe. O kɔɔ ye, misali la, ko i ka ñenamaya walima yeremahɔɔnya be geleya la ani i ka jamana ñemɔɔw tɛna i lakana o geleya ñe kɔɔ.

I ka hake don ka i kanɔ diñe ka lakanali nɔfe.

Erɔpu, diñe ka lakanali be se ka fari caman da: **kalifa** walima **deme lakanali**.

Diñe ka lakanali be wele fana ko kalifayɔɔ.

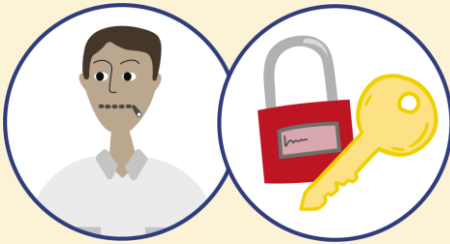

KALIFAYƆRO NININI TAABOLO YE MUN YE?

KalifayƆro nini waati la, nɛmɔɔw bɛ a lajɛ n'i mago bɛ dijɛ ka lakanali la ani, ni o don, lakanali suguya jumen bennen bɛ e ma.

Taabolo kɔnɔna na, i bɛ cogoya sɔɔ ka i bɔra i ka so ani i faso la kun mennu la , ka olu bɛɛ nɛfɔ. I bɔra i ka jamana kɔnɔ kunw minnu na, olu tiɲɛ bɛɛ nɛfɔ baarakɛlaw ye tiɲɛ la.

N'i ye dijɛ ka lakanali nini kaban, i bɛ jate i mɔɔ min ye a kanbɔ dijɛ ka lakanali nɔfɛ.

I bɛ kunnafoni fɛn o fɛn fɔ nɛmɔɔw ye, u bɛ to gundo la. I bɛ ka lakanali nini mɔɔ minnu fɛ, olu tɛna kunnafoni di tɔw ma.

Kalifayro jini taabolo ye nin sigida ninnu de ye.

Ka se Erɓu

1 Ka i kanbo

2 Ka tɔgo seɓen

3 Ka seɓen bila

Erɓu jamana min ka
kan ni i ka seɓen
baara ye, ka o latige

I se ka bila ka taa
Erɓu jamana
were la

4 Nininkali

5 Jaabi kunnafoni ladɓnniyali

I be jamana
min na

Erɓu
Jamana were

JAABI NUMAN

Lakanali

Ban

Weleli
keɓogoya

JAABI GOMAN

► I KA KANBOLI TƆGƆSEBEN NI BILALI BƐ KƐ WAATI JUMƐN ANI YƆRƆ JUMƐN?

Fo ka se tile 31.10.2026, I ka diƚe ka lakanali laɲini bƐ seben ani ka a bila nin [...], don ni waati min bƐna fo i ye polisiw ka biro/dankan polisiw O ka kan ka kƐ a dɔɔyalen duru kɔɔ a ketuma la walima sƐsƐsƐgeli laban na.

A na ka bon i ka taa o ɲɔɔɲkunben na ni ka i ka seben bila. Ni i desera ka i ka seben bila, a bƐ jate ko a bɔra a la, fo ni o bƐ ban sabu dɔn. O kɔɔ ye ko i bƐ bɔne i ka kanboli, i ka dƐme hakew ani hake min bƐ i bolo ka to o jamana kɔɔ.

➤ MUN BENA KE TƆGƆSEBEN NI BILALI WAATI LA?

TƆgƆseben ni bilali sen be nin cogoya ninnu la.

I bolokɔnɔnin be da.

I ja be ta.

I be nininka ka i ka bugunnatige seben bee jira,
taama ni seben dowerɛ o dowerɛ.

I be jininka i yere kunkan kunnafoniw la. I be jininka i ka dudenw fana ko la minnu sigilen be o jamana kono walima Erɔpu jamana were. Kunnafoni werew be jini i n,a fo i be kan ni fo ani mago minnu be se ka fo

A be jini i fe i k'i ka kumapɔgon kunnafoniw jeya (adresi, telefoni nimɔɔ ani adresi imeyeli).

E ni i bolofenw be se ka jini. I yere bolofenw be to i taya la ani u be lassegin i ma, fo ni a kera ko bolofen do be i bolo min ka jugu.

I be furakeli segesegeli ke.

A be jini i fe i ka kunnaƴoni ni seƴen feƴen o feƴen be i bolo, i ka o bee di ka i ka lajini jukɔɔmatintin. O be nin kunnaƴoniw ni seƴenw kofɔ:

- i faso ni i sigira jamana o jamana kɔɔ
- sabu minnu ye a to i bɔra i ka jamana kɔɔ ani mun na i te fe ka segin
- i ka baarakelen temenen ni i ka denbaya ta
- i ka Erɔpu kɔɔ kunnaƴoniw
- dije ka lakanali lajini kɔɔlen feƴen o feƴen.

Nin sigida ninnu taacogo be se ka falen nka lajinikebaga be mine cogo ye kelen ye. Kunnaƴoni feƴen o feƴen farala jɔɔɔn ka, olu be mara jamana ni Erɔpu kunnaƴonimaramansiw la.

I ka keta don i a nafa ka bon i ma i ka tiƴe fɔ jamana jemɔɔgow ye ani i ni u ka je.

Tɔɔseƴen kɔfe, seƴen kerenkerennen be di i ma ka jira ko i ka lajini ni tɔɔseƴen kera. Ni i ye tɔɔ seƴen kabani be seƴen kerenkerennen dɔ sɔɔ min be a jira ko i ye dije ka lakanali lajinikebaga ye.

I ka kan ka o ta i bolo tuma bee.

► TAABOLO YE MUN NI I NANA NI DENMISEN YE WALA BALIKU MIN SIRILEN BE I LA?

Ni i nana ni:

- i ka denmisen minnu si ma san 18 sɔɔɔ, walima
- denmisen minnu si ma san 18 sɔɔɔ ni u kalifalen be e la

u mago be a la ka diɲe ka lakanali laɲini ke fana. Denmisenw mago be a la u ni e ka taa ɲɔɲɔ fɛ ɲɛmɔɲɔw ɲɔɲɔ.

Ni denmisenw ye san 18 sɔɔɔ walima ka ca ni o ye, u ka kan ka u yere ka laɲini ke.

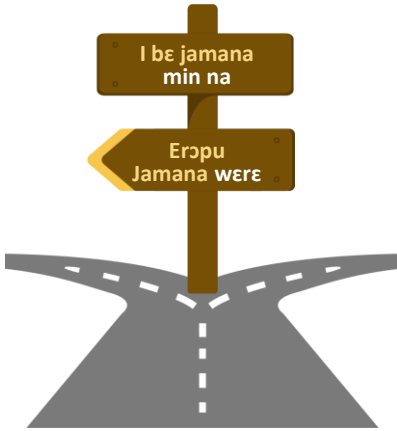

Ni mɔɲɔ dɔ kalifalen be i la min be san 18 bɔ walima ka ca ni o ye, ani fɛn dɔ be a la min be a bali ka latigew ke, i be se ka diɲe ka lakanali laɲini ni bilali ke a tɔɲɔ la.

O mɔɲɔ ka ke kɛnɛ kan e fɛ i bena u ka laɲini bila waati min na.

➤ JAMANA JUMEN BENA I KA SEBEN SEGESEGE?

A sementiyalen don i ye ko Erɔpu Jamana dɔ bena i ka diɲe ka lakanali seben sege-sege. E te se ka jamana ɲenatɔmɔ.

Jamana ɲemɔɓɔw be tugu taabolo dɔ la ka a latige Erɔpu Jamana mon ka kan ka i ka diɲe ka lakanali seben laɲini sege-sege. O be wele ko ɲɔyɔɔ latige taabolo.

O kama, i mago be a la ka ɲemɔɓɔw ladɔnniya nin fen ninnu la.

- Ni duden were be i bolo Erɔpu Jamana were la.
- Ni Erɔpu Jamana dɔ dilila ka wisa wala sigiyɔɔ seben were ka temɛ. (Wisa be yanmaruya seben di i ma ka jamana were laɲe. O be se ka ke tanpon ye i ka pasipɔri kan. Sigiyɔɔ seben ye seben ye min be yanmaruya di i ma ka to jamana dɔ kɔɔ.)
- Ni i delila ka don Erɔpu Jamana were kɔɔ.
- Ni i delila ka laɲini ke diɲe ka lakanali ko la Erɔpu jamana were kɔɔ.
- Ni Erɔpu Jamana were ye kalan diplomu walima seben were di i ma.

Ni jamana ɲemɔɓɔw dalen be a la ko jamana ka kan ka i ka laɲini sege-sege, i bena kunnaɲoni werɛw sɔɔ o taabolo kan ani i ka hakɛw ni i ka wajibi koketaw. I be se ka kunnaɲoni werɛw sɔɔ seben were kɔɔ.

► I KA LAPINI BENA SEGESEGE COGO DI?

YANMARUYA SEGESEGELI

Cogoya daw la, segesegeli folo be ke i ka lapini la.

O segesegeli folo be wele ko yanmaruyali segesegeli ani a be se ka taa fo kalo 2 la.

O kawo ko jemagaw bena nin jininkali duuru folo segesege.

- I delila ka diɲe ka lakanali sawo Erɔpu Jamana were kan wa?
- I delila ka lakanali sawo jamana were kan wa min te Erɔpu jamana ye, i be se ka lakana yawo ani i be se ka segin yawo min?
- Yanmaruya be se ka di i ma jamana were kawo wa i lakanalen be yawo min na ani i ka diɲe ka lakanali lapini be se ka segesege yen?
- I ye lapini ke diɲe ka lakanali ko la ka ca ni tile 7 ye wa o ko ka koseginni latige sawo?
- Diɲe kiiri bolonba walima kiiriso do delila ka kosegin lakanali di i ma wa jamana were kawo walima diɲe kiiri bolonba walima kiiriso do be ka o ke nin cogo la wa?

Wele be na se ka bila i ma ka nin jininkali ninnu ke i la. O be wele ko yanmaruyali jininkali. O jininkali senfe, i be se ka jininka kun jumen na i be ka lapini ke diɲe ka lakanali ko la ani mun na i te fe ka segin i ka jamana kawo.

Ka keɲe ni i ka cogoyaw ye ka nesin nin sanfe jininkali ninnu ma:

- Ban be se ka ke i lapini ma, walima
- taabolo be taa ɲe ani jemagaw bena a laɲe ni i mago be diɲe ka lakanali la.

[komission min be jamana kono, mi be dine lakanani do bena i kunnafoni ni i ka kan ni yanmaruyali segesegeli ye ani u be nefo caman ke.

➤ I KA LAJINI BENA SEGESEGE COGO DI?

I KA LAJINI SEGESEGELI

Jamana nɛmɔɔɔw bɛ a lajɛ ni i ka kan ni diɲɛ ka lakanali ye.

Wele bɛ se ka bila i yɛrɛ ma ka **nin pininkali ninnu kɛ i la**.

I bɛna weleli sɔɔɔ sɛbɛn fɛ o imɛyɛli fɛ o bilali kɔ o konti ɛlɛkitɔɔnɪki fɛ i yɛrɛ.

Nininkali bɛ kɛ i yɛrɛ ɲɛna walima, cogo kɛrɛnkɛrɛnnɛnw la, a bɛ kɛ ka i to yɔɔɔjan. Nininkali bɛ ni kantali ye.

Nininkali bɛ cogoya di e ma ka i ka diɲɛ ka lakanali laɲini kunw fɔ kɔsɛbɛ ani mun kɔsɔn i tɛ fɛ ka sɛgin i faso la.

I ka kan ka pininkali sɔɔɔ ani i ka kan ka na joona. Ni i ma pininkali kɛ ni kun ɔɔɔɔnw ye, i ka laɲini bɛ jate kɔ a bɔra a la ani i ka kɔɲɛ tɛna sɛgɛsɛgɛ tugun. Ni i banna ka pininkaliw jaabi pininkali sɛnfɛ ka a sɔɔɔ kun ɔɔɔɔn tɛ a la, i ka laɲini bɛ jate kɔ a bɔra a la.

Laɲinibaga baliku bɛɛ bɛ ɲininka kɛlɛn kɛlɛn.

I ka dɛnmisɛnw fana bɛna cogoya sɔɔɔ ka pininkali sɔɔɔ.

Nininkali kɔfɛ, i ka laɲini bɛ sɛgɛsɛgɛ. Jamana nɛmɔɔɔw bɛna a latigɛ ni i ka kan ni diɲɛ la lakanali ye walima ni i ma kan ni ye.

Cogoya kɛrɛnkɛrɛnnɛn dɔw la, pininkali tɛna se ka kɛ. Nɛmɔɔɔw bɛ i ladɔnniya ni i ni o ka kan.

I ka laɲini bɛ sɛgɛsɛgɛ waati joli kɔɔɔ?

Taabolo bɛ taa kalo 6 la ka daminɛ bilali don na. Tuma dɔw, sɛgɛsɛgɛli bɛ se ka mɛn nka a ma kan tɛ ka tɛmɛ kalo 21 kan.

► I BENA JAABI SƆRƆ COGO DI I KA DIŋE KA LAKANALI SEBEN KAN?

Jaabi sebennen dɔ be ci positi fɛ o
ɛlɛkitɔɔnikilama ci ka di i tɛgɛ ma walima sariya
laadilikɛla ma, ni o dɔ be i bolo. Jaabi kunnafoɔni
be di i ma kan na i be min faamu.

Ni ban kera jaabi ma, o kunw be jɛfɔ latigɛ kɔɔɔ
ani latigɛ dɔ be di i ma ka i lasɛgin i ka jamana
kɔɔɔ.

WELELI KECOGOYA

Ni i ma sɔɔn latigɛ, i be se ka weleli kɛ a ko la.
O kɔɔɔ ye ko kiiritigɛbolon dɔ bɛna latigɛ lajɛ
kokura. I be se ka i kanbɔ sariya laadilikɛla dɔ
ma fu ka i demɛ i ka weleli la.

I ka kan ka i yɛrɛ ka weleli jira ani lapini ka to yɛn waati kɛrɛnkɛrɛnnen kɔɔɔ
latigɛ ye min fɔ. I bɛna kunnafoɔni caman wɛrɛw sɔɔɔ nin kunkan ni i ye ban
latigɛ sɔɔɔ.

Ni i ka diŋɛ ka lakanali ni weleli filila, ani sariya tɛ i bolo ka to yɛn kun wɛrɛw
kama, i ka kan ka taa, ka Italie toe, ka kɛɛɛ ni don fɔlɛn ye. Ni i ma taa i yɛrɛ
ma, i be diyagoya ka taa ni i ye.

I KA HAKƁW YE JUMƁNW YE?

YANMARUYA BƁ I BOLO KA KUNBENNI DƁMƁ NI DƁMƁ
WERƁW SƆRƆ

Ni i ye laɲinikebaga ye, cogo numan na, hake bƁ i bolo ka to jamana koɲɲ i ka laɲini segesegeli bƁ min bolo yɔɔ keɲenkeɲennen la dance la, fo segesegeli ka ban.

I bƁ se ka kunnafoniw sɔɔ i ka kunbenni dƁmƁ ni dƁmƁ werƁw kan seben were koɲɲ.

HAKE BE I BOLO KA KANYELEMALI SORO

Ni i te Italien kan me, kanyelemabaga do be i deme ka kuma ni jemogow ye i ka lapini togoseben ni a bilali senfe ani i ka nininkali waati fana. Musaka ko te kanyelemabaga ka ko la.

Kanyelemabaga te mogɔ fan fe, o koro ko u te dadiya mogɔ si la. U be gundo mara ani u te fosi fo mogɔ si ye i ka kumaw la ni a bora jemogow la minnu ka baara don.

Kanyelemabaga te fosi lase i ka lapini ma.

Jemogow ladonniya joona ni i te ka kanyelebaga faamu walima i be miiri ko kanyelebaga tilennen te.

I BE SE KA NINI CE WALIMA MUSO KA KE KANYELEMABAGA NI NININKALIKELA YE I KA NININKALI SENFE, NI O BE I DEME KA I KONO KUMA BEE FO

Ka kepe ni i ka daliluw ye ani ni o mogɔ be soro, i ka lapini na to a ma.

I BE SE KA SARIYA LAADILIKELA LAJE (soronadonbaa)

Sariya laadilikela ye mɔɔ ye min be deme don i ma sariya nasira fe walima ka i nonabila ka kow nenabo ni nemogow ye. Sariya laadilikela ni nemogow te nɔɔn ne sira la ani a be e de lafasa. Sariya laadilikela do be se ka i deme ni i ka diɛ ka lakanali lapini ye , kalifayɔɔ taabolo ko la, kumapɔɔɔnya kɛɛnɛɛnɛn senfe ani u be se ka to i fe i ka nininkali waati la.

I ka hake de don ka sariya laadilikela do laje i ka kalifayɔɔ taabolo sigida bee la ni i yere ka musaka ye.

I be se ka sariya laadilikela do jini weleli waati la fu, fo ni nafolo be i bolo ka i jo ni sariya lafasabaga ka musakaw ye. o Sariya laadilikela be i deme fu

Ni sariya laadikela dow ka di i ye, u ka kumapɔɔɔnya kunnafoniw di nemogow ma joona.

I ka sariya laadilikela ka kunnafoniw di nemogow na waasa o u be se ka kunnafoni di u ma tuma bee i ka cogoya ko la.

HAKE BE I BOLO KA KUNNAFONI SƆRƆ NI KA LAJINI KE SARIYA LAADILI KO LA

I be se ka sariya laadilikela nininka, fu, kalifayɔɔ taabolo kɔnɔna. Sariya laadili ka i deme ka i ka seben bilɔ sen be a la.

Sariya laadili kɔɔ ye ko i be neɓɓiliw sɔɔ:

- i ka hakew ni i ka wajibi koketaw
- taabolo sifayaw
- sariya kow.

I BE SE KA KUMA NI DIÑE TONBA KALIFA CAKEDA (UNHCR) WALA JEKULU WEREW

I be se ka i kanɔ ni ka kuma ni UNHCR ye walima u jeɓɓɔn jekuluw kalifayɔɔ taabolo sigida bee la.

UNHCR be kalifayɔɔ jinibagaw ni kalifalenw ka nafaw de lafasa. UNHCR wala jeɓɓɔn jekulu werew fana be kunnafoniw di ni ka deme don kalifayɔɔ jinibagaw ma.

UNHCR kumaɓɓɔnya kunnafoniw be se ka sɔɔ UNHCR webupazi kan kalifayɔɔ jinini taabolo kan <https://help.unhcr.org/>.

I be se fana ka i kanɔ jekulu tow bee ma minnu be laadili ke sariya ko la walima lajini kope laadili werew.

I KA WAJIBI KOKETAW YE JUMENW YE?

TUGU NIN JAMANA IN SARIYAW KƆ

TO JAMANA KƆNƆ I YE I KANBO DINƆ KA LAKANALI NƆFƆ YƆRƆ MIN NA

I kana a laje ko i be taa Erɔpu Jamana were la. I be se dɔɔn ka taa Farajela Jamana were kan ni o yanmaruya dira i ma nɛmɔɔw fɛ.

AW YE AW JIJA KA JAMANA NɛMɔɔGW BƆ SE KA I LASƆRƆ ANI I BƆ I KA NƆGƆNYE DONW LABATO

I ka kan ka ye nɔɔɔnyew bɛɛ kɛnɛ kan ni a pinina i fɛ tuma ni o tuma nɛmɔɔw fɛ. I ka kan ka kɛ yen a wwati la. Ni i tɛ se ka kɛ nɔɔɔnyew kɛnɛ kan kun dɔ la, nɛmɔɔw kunnafoni joona ani ka nɛfɔli o ko la.

I NI NEMOGOW KA JE KOSEBE

I a lapinina, i ka kan ka nin fen ninnu ke.

- Ka i yere ka kunnafohiw di.

- Ka bugunnantige sebenw di. Ni u te i bolo, a jefo mun na.

- I bolokononinw dara ni ja tara wa.

- I ka lapini seben bila don folen ni a yoro la.
- I kunkan pininkaliw ke ani ka jaabi di pininkaliw la pininkali senfe.

- Ka son ka i yere jini ni ka i bolofenw jini, ni nemogow ye a lapini ka a ke o cogo la. Ninini bena ke a ka kan yoro min na doro de ani o be jefo. Nemogow bena jinini kunw jefo. Ninini bena ke a tigilamogo jogon na de fe ani a be ke cogo la min be bonyada i danbe kan.

TINE FO

I be min fo, o nafa ka bon kosebe i ka lapini dannaya koson. O de koson i ka kan ka tilen ni ka kunnafo ni tilennenw bee di i ka bugunnatige ko la, denbaya, faso, kun minnu ye a to i bora i faso la ani mun na i te fe ka segin yen.

I hakili te se ka to fen bee la, o la i tena se ka nininkaliw bee jaabi. O cogo la, kana jaabiw dilan nka a jefo ko hakili te a la.

KUMANOGONYA KUNNAFONI JELENW DI ANI I KA SE KA SORO

Jemogow ka kan ka i lasoro ka kepe ni i ka dipe ka lakanali lapini ye.

Ni i ka aderesi, imeyeli walima telefoni nimoro falenna, jemogow ladonniya joona.

! I hakili to a la, i ma kan te ka taa ka i ka lapini to ka segesege.

Ni i be ka bila dagayoro do la, i ma kan te ka taa fan were ni jemogow ka yanmaruya te.

KUNNAFONI NI SEBEN FEN O FEN BE SE KA I KA LAPINI DEME, OLU BEE BILA

Ni bugunnatige seben dow be i bolo, i ka kan ka olu jira joona.

I ka kan ka kunnafoɗi ni sebenw bee di minnu be se ka jemɔgow deme la a latige jamana min ka kan ka lapini segesege walima ka i ka lapini segesege. O seben be se ka ke, misali la, pasipori, furu seben, sotigikarinɛ, kelekede seben, baara seben, politiki ton tigiya seben, diplomuw, kiirilaw walima polisiw ka seereya sebenw, jaw ni furakeli walima hakiliko sebenw.

I mago te a la ka sebenw di minnu be kunnafoɗi bakurubaw di i ka jamana kunkan dorɓɓ. Kalifayɔɔ jemɔgow be i ka jamana cogoya kalama.

I ka kan ka seben be di joona ni i be ka i ka lapini bila tuma min na. Ni sebenw te i bolokɔɔ sisan, i ka kan ka u bila ni i ye u sɔɔ tuma min na joona,

Waajibi don ka seben jonjonw jira, o be se ka ke yɔɔ min. I ma kan ka bugunnatige sebenw si tiɲe walima ka a labila. I ma kan te ka seben fen o fen sen be a lo si to i bolo. I ma kan te cogo si la ka seben fu walima bayelemalen bila.

Ni a be se ka ke, ani a te ke farati ko ye, a jini a teriw walima i balimaw fe u ka i ka sebenw ci i ma.

NI I MA I BEN I KA WAJIBI KOKETAW MA, O KOLLOLW YE JUMEN YE?

I KA KALIFAYCRO JINI TAABOLO BE LAJO

I ka lapini be jate ko a bora a la **walima ban kera a la**. O koro ye i be se ka bone i ka diɲe ka lakanali lapinibagaya la ani hake minnu sirilen be o la.

O bena ke ni i banna ka:

- kunnafoniw di ni u jinina i fe
- i bolokononin dalen walima ja talen ka ke i bolo
- i ka aderesi di
- jininkaliw jaabi jininkali senfe.

A bena ke fana ni i:

- ma i ka seben bila waati folen konɔ ka soro kun jonjon te a la
- ma jininkali ke ka a soro kun jonjon te a la
- ma fen lase nemogow ma ni o jinina i fe
- ma to yoro la i diyagoyalen ka to yoro min na
- te se ka lasoro nemogow fe
- bora jamana konɔ.

I be ka a latige fana ka i ka seben labo waati bee i ka kalifaycro taabolo sigiba bee la, misali la, ni i ye a latige ka segin i ka jamana la. O la, i be bone i ka diɲe ka lakanali lapinibagaya la.

DO BE SE KA BO KUNBENNI DEME NI DEME WEREW DO LA WALIMA KA U LAJO

Cogoya daw la, jemagaw be se ka a latige ka do bo deme daw la walima ka u lajo. Jemagaw be i kunnafoni o latige suguya la ka seben ke i ka kope lajeli kofe. I be se ka kunnafoni werew soro seben were kono.

I KA LAPINI BE SE KA GELEYA SORO

Ni i ye kunnafoni kunntanw walima fuw di i ka bugunnatige ko la walima i ka lapini seben, walima ni i ye sebenw tiye wala ka u bayelema, o be se ka kololo jugu lase i ka lapini ma.

- Ban be se ka ke i ka lapini ma ani i tena se ka diye ka lakanali soro.

- I ka seben be se ka segesege kalifayoro dance taabolo la. (Ni o kera, i bena kunnafoni jonjonw soro taabolo kan).
- I ka lapini be se ka lateliya. O la, i ka lapini segesegegli waati be lasurunya ka ke kalo saba ye. Taabolo lateliya be se ka ke kun kerengerennen werew la. Jamana Jemagaw bena i kunnafoni ani ka nefoli caman ke i ye ni i ka lapini ka kan ka lateliya.

Diye ka lakanali seben be se ka mine i la fana ni jemagaw bora a kalama ko i ma tiye fo kalifayoro taabolo waati la.

➤ JAMANA NEMOGOW BE MAGO KERENKERENNENW JATEMINE COGO DI?

I ka kan ka nemogow ladonniya joona ni i mago be deme kerenkerennen la. O magow be se ka ke fen suguya camanw ye i n'a fo konomaya, bana, walima hakilinakow, fanga wala ce-ni-musoya walejugu.

Nemogow be i ka cogoya laje ani u be se ka deme were don i la ka i ka kalifayɔɔ taabolo ko nogoya. Misali la, u be se ka koje to baarakela kerenkerennenw bolo walima ka kalifayɔɔ taabolo kuntaala bereben.

➤ FURAKELI SEGESEGEI

Jamana nemogow be se ka i bila ka furakeli segesegeli dow ke ka keje ni nimatɔɔɔ ni geleya sebe taamaseerew korolen. Lajeli be ke fu ani i bena jininka ka i ka yanmaruya di a ko la. Jaabiw bena di i ma lajeli ko la, minnu bena jate i ka lapini segesegeli senfe. Ni jamana nemogow ma lajeli lapini, i yere be se ka lajeli lapini ni i yere ka musaka ye.

➤ NI I BƐ FƐ KA SEGIN I KA JAMANA KƆNƆ, MUN BƐ KƐ?

Kalifayɔɔ taabolo waati o waati, i bɛ se ka a latige i yere ye ka segin i ka:

- i ka jamana walima
- yɛlɛma jamana dɔ kɔnɔ walima jamana wɛrɛ, ni yanmaruya bɛ i bolo ka o kɛ.

Ni i ye a latige i yere ye ka segin, i ka diɲɛ ka lakanali taabolo bɛ lajɔ walima ka a bɔ a ma ani yanmaruya tɛna kɛ i bolo bilen ka to Italie kɔnɔ.

Ni i bɛ fɛ ka segin i yere ye, ɲɛmɔɔw kumaɲɔɔya I bɛ se ka laadili sɔɔ ani demɛ i lakanali ni i kɔsegin cogo ɲuman ko la.

KUNNAFONI SƆRƆLI SEMENTIYALI

Baarakela dɔ bɛ i ɲininka i ka sɛmentiya ko i ye kunnafoni sɔrɔ.

Ni i ma fɛn dɔ faamu walima i mago bɛ ɲininkali wɛrɛw la, i bɛ se ka ɲininkali kɛ wati bɛɛ.

Nin gafe in ye kun ye kunnafonidi dɔɔn de ye. A te hakew walima sariyaw dilan a yere ma. Erɔpu Jekulu Cakeda Logo Kalifayɔɔ ko la (EUAA) ye a ka minen yere di, ani ka gafe were dilan ka keɔe ni nin gafe in ye, o yanmaruyalen don EUAA fe Erɔpu Jekulu Jamanaw dɔɔn de ma. EUAA te sɔn jɔɔɔ walima dannaya baarakɛcogo numan, kɔnkɔ, dafali, bennen walima dannaya ka jɛsin kunnafoni ma min be gafe kɔnkɔ Erɔpu Jamanaw fe, ka ke cakela were fe. Erɔpu jamana te walima mɔgo o mɔgo be ka baara ke EUAA tɔgo la min be se ka ke kunnafoni fe min sɔɔla nin gafe in kɔnkɔ.

© Erɔpu Jekulu Cakeda kalifayɔɔ pinini, 2025

ISBN 000-00-00-00000-0

doi:00.0000/0000000

AA-00-00-000-BM-C